різниця в характері не ставала причиною зневажливого ставлення до людини. Повага до особистих особливостей допомагає створити спокійнішу атмосферу в колективі.

Окремо слід звернути увагу на конфлікти. У студентській групі вони можуть виникати через різні погляди, розподіл обов'язків під час спільної роботи, невиконання домовленостей або звичайні побутові непорозуміння. Конфлікт не завжди означає, що люди більше не можуть нормально спілкуватися. Значення має те, як саме його вирішують. Відкрита розмова, пояснення власної позиції та готовність почути іншу сторону часто допомагають уникнути подальшого загострення ситуації. [2]

Особливо важливою для студентів є взаємодопомога. Під час навчання можуть виникати ситуації, коли один студент пропустив заняття, не зрозумів тему або не встиг виконати певну частину роботи. Допомога одногрупника в такій ситуації не обов'язково означає виконання роботи замість іншого. Іноді достатньо пояснити матеріал, поділитися інформацією або підказати, де її можна знайти. Так формуються довіра та відчуття підтримки в групі.

Спілкування студентів сьогодні відбувається не лише безпосередньо в університеті. Важливу роль відіграють месенджери (Telegram, Viber, WhatsApp тощо) і групові чати. Через них студенти обмінюються розкладом, навчальними матеріалами та організаційною інформацією. Проте онлайн-спілкування також може призводити до непорозумінь, оскільки в текстовому повідомленні не завжди зрозумілий тон людини. Те, що один студент написав без поганого наміру, інший може сприйняти як грубість. Тому в таких ситуаціях також важливо не робити поспішних висновків.

На спілкування в групі впливає і спільна діяльність. Коли студенти разом виконують практичні завдання, готують презентації або працюють над певним проєктом, їм доводиться домовлятися та розподіляти обов'язки. Тут проявляється відповідальність кожного учасника. Якщо хтось постійно не виконує свою частину роботи, це може викликати негативну реакцію з боку інших. Водночас чіткі домовленості та нормальне обговорення обов'язків допомагають уникати багатьох проблем.

Таким чином, психологічні особливості спілкування студентів у групі пов'язані з адаптацією, характером людей, умінням слухати, взаємною повагою та здатністю вирішувати конфліктні ситуації [3]. Для створення нормальної атмосфери не потрібно, щоб усі студенти були однаковими. Навпаки, різні характери та погляди можуть бути корисними, якщо учасники групи ставляться один до одного з повагою. Добре спілкування допомагає студентам не лише краще почуватися під час навчання, а й ефективніше працювати разом.

Список використаних джерел:

1. Горенко М. В. Психологія спілкування : навч. посіб. Умань : Візаві, 2024. 109 с.

2. Отич О. М. Психологія конфлікту : навчально-методичний посібник. Київ, 2008.

3. Короленко В. Л., Гула Л. В. Формування медіаційних компетентностей у здобувачів вищої освіти економічного спрямування. Modern Economics. 2025. № 50(2025). С. 89-94. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-12.

УДК 378:004.8:37.016

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК АСИСТЕНТ ВИКЛАДАЧА

Анна Мандра

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Науковий керівник: Л. О. Борян,
старший викладач Миколаївський національний аграрний університет

Освітня система XXI століття перебуває у стані глибокої структурної та технологічної трансформації. Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту (Generative AI) та великих мовних моделей (Large Language Models - LLM) радикально змінює традиційні уявлення про підготовку, проведення та аналіз навчального процесу. Професія викладача вищої та середньої школи тривалий час залишалася однією з найбільш час містких та психологічно напружених галузей

інтелектуальної праці, де значна частина робочого часу витрачається на непедагогічну або чисто рутинну діяльність.

Згідно з даними масштабного міжнародного дослідження педагогічного стану OECD TALIS (Teaching and Learning International Survey), сучасний академічний персонал та вчителі витрачають безпосередньо на викладання лише близько 45–50% свого офіційного робочого часу. Решта 50–55% розподіляється між адмініструванням, перевіркою письмових робіт, розробкою дидактичних матеріалів, адаптацією завдань під різний рівень підготовки здобувачів та веденням документації. З появою мультимодальних моделей штучного інтелекту постає питання не просто про автоматизацію окремих дій, а про переосмислення фундаментальної ролі викладача. ШІ виступає не як заміна педагога, а як персональний цифровий асистент, який здатний перебрати на себе рутинні операції, вивільняючи часовий ресурс для наукової діяльності, творчого проєктування курсу та безпосередньої міжособистісної взаємодії зі студентами.

Історично роль викладача формувалася довкола функції основного джерела та ретранслятора унікальних знань. У класичній освітній парадигмі педагог володів монополією на навчальний контент, а його головним завданням було передати цей контент здобувачеві та перевірити рівень його засвоєння за допомогою стандартних випробувань. Упродовж останніх десятиліть розвиток Інтернету та відкритих освітніх ресурсів підірвав монополію на знання, проте поява генеративного ШІ остаточно змістила акценти. Сьогодні академічна інформація є загальнодоступною, а штучний інтелект здатен пояснювати складні концепції в режимі 24/7 з урахуванням індивідуального темпу сприйняття студента.

У нових умовах викладач перестає бути лектором-транслятором і стає методичним дизайнером (Educational Experience Designer). Його завдання полягає не у виголошенні фактичного матеріалу, а у побудові цілісного освітнього середовища, виборі оптимальних педагогічних траєкторій, формулюванні концептуальних проблем та валідації контенту, згенерованого як штучним інтелектом, так і самим студентом. Звільнення від рутинного навантаження дозволяє викладачеві зосередитися на вищих рівнях педагогічної майстерності. Зокрема, розвиток емоційного інтелекту та підтримки дає змогу надавати психолого-педагогічну допомогу і підтримувати мотивацію студентів, що є недоступним для алгоритмів. Організація фасилітації дискусій охоплює проведення дебатів, кейс-стаді, командних хакатонів та проєктної діяльності, де формуються м'які навички (soft skills). Крім того, індивідуальне тьюторство спрямоване на роботу з обдарованими студентами або з тими, хто потребує додаткової корекції знань. За умов, коли студенти активно використовують генеративні моделі для виконання завдань, критично важлива роль викладача полягає в навчанні академічній доброчесності, критичному мисленню та верифікації інформації, навчаючи студентів бачити межі застосування алгоритмів, розпізнавати фактичні помилки («галюцинації» ШІ) та формувати власну суб'єктну позицію.

Перевірка письмових робіт, есе, курсових проєктів та лабораторних завдань традиційно становить одну з найбільш виснажливих частин роботи педагога. Дослідження показують, що монотонне оцінювання великої кількості однотипних робіт призводить до професійного вигорання та підвищує ризик суб'єктивності.

Застосування великих мовних моделей дозволяє проводити якісний семантичний аналіз тексту, а не лише звіряти ключові слова. Використовуючи технологію оцінювання на основі рубрик (rubrics-based evaluation), викладач може завантажити в ШІ деталізовані критерії та отримати попередній аналіз роботи. Згідно з дослідженнями, збіг оцінок добре налаштованої LLM із рішеннями експертної комісії сягає 88–92%.

Традиційне оцінювання часто обмежується виставленням балу та кількома короткими зауваженнями. ШІ-асистент дозволяє впровадити повноцінне формувальне оцінювання (Formative Assessment), під час якого штучний інтелект аналізує текст студента і створює розлогий фідбек для кожного абзацу, вказує на логічні суперечності, прогалини в аргументації та стилістичні огріхи, а також пропонує конкретні джерела, розділи підручника чи методичні вказівки для повторення матеріалу. У технічних та ІТ-дисциплінах ШІ-асистент здатен знаходити синтаксичні помилки в коді

студентів, аналізувати його алгоритмічну складність, відповідність стандартам оформлення та пропонувати оптимізовані альтернативи з роз'ясненням.

Одним із головних викликів сучасного масового навчання є різний початковий рівень підготовки студентів в одній групі. Класична методика вимагає від викладача розробки декількох варіантів завдань різного рівня складності. Для вирішення цієї проблеми застосовується багаторівневе, ітеративне ускладнення або адаптація завдань на основі єдиного базового концепту, де ШІ-асистент дозволяє миттєво згенерувати «вежу складності» з одного вихідного запитання.

Масштабування навчальних вправ здійснюється за таксономією Блума: від рівня запам'ятовування, що передбачає відтворення визначень, та рівня розуміння для пояснення концепцій власними словами, до рівня застосування для розрахунків і рівня аналізу для дослідження графіків та динаміки показників. Вищий рівень охоплює оцінку, яка вимагає критичного аналізу політики чи процесів, і створення, спрямоване на розробку альтернативних моделей чи комплексів заходів. За контекстуальною адаптацією під профіль студента ШІ дозволяє сформулювати те саме завдання через специфіку майбутньої професії медиків, інженерів, агрономів чи ІТ-фахівців. Окрім цього, забезпечується різний рівень педагогічної підтримки (Scaffolding), під час якого для студентів із труднощами ШІ автоматично генерує додаткові підказки, напівготові структури чи розбиває задачу на проміжні мікрозадачі.

Створення валідних тестових баз вимагає значного часу (у середньому 12–15 хвилин на одне якісне запитання з чотирма дистракторами). ШІ дозволяє значно оптимізувати цей процес. ШІ-асистент обробляє матеріали та формує питання з множинним вибором, завдання на відповідність, послідовність та відкриті кейси.

Завдяки психометричному дистракторному аналізу ШІ моделює правдоподібні неправильні відповіді (дистрактори) на основі типових помилок та когнітивних стереотипів студентів. Завдяки генерації еквівалентних варіантів завдань однакового рівня складності викладач може створювати індивідуальні тести для кожного студента, що запобігає академічній недоброчесності.

Якість контенту від ШІ безпосередньо залежить від структурованості промпту. Ефективний педагогічний промпт включає роль, яка визначає чітку позицію асистента, завдання для конкретизації педагогічної дії, контекст аудиторії із зазначенням профілю та рівня студентів, орієнтир на рівні складності за таксономією Блума, бажаний формат результату та чіткі обмеження щодо заборони вигадування фактів чи вимог до стилю.

Також застосовується техніка ітеративних промпт-ланцюжків (Chain-of-Thought Prompting), яка базується на поетапному діалозі з ШІ - від створення плану та його редагування до деталізації завдань, стилістичного редагування та перевірки на академічні стандарти.

Впровадження ШІ супроводжується низкою ризиків, що вимагають постійного контролю за принципом Human-in-the-loop. Серед них виділяється проблема фактичних помилок та «галюцинацій», оскільки від 8% до 15% згенерованих відповідей можуть містити неточності або вигадані джерела, через що викладач зобов'язаний ретельно перевіряти контент. Важливим аспектом є захист персональних даних та конфіденційність, що робить категорично забороненою передачу у відкриті сервіси персональних даних студентів або оцінок без попереднього знеособлення. Окрім цього, існує небезпека надмірної довіри та когнітивної деградації, адже автоматизація не повинна повністю замінювати людський фактор, а остаточне рішення щодо оцінювання завжди залишається виключно за викладачем.

Впровадження штучного інтелекту є фундаментальним зрушенням у педагогічній праці. ШІ виступає цифровим асистентом, який оптимізує до 40–50% рутинного часу викладача, повертаючи освіті її первинний зміст - менторство, розвиток критичного мислення та живу взаємодію.

Перспективи подальших досліджень полягають у тому, що еволюція освітнього ШІ рухатиметься від окремих текстових асистентів до повноцінних мультимодальних автономних агентів, здатних супроводжувати студента впродовж усього життєвого циклу навчання (Lifelong Learning). Це вимагатиме не лише технічного вдосконалення моделей, а й розробки нових інституційних політик, етичних стандартів та регулярного підвищення цифрової й педагогічної кваліфікації самих викладачів, щоб освітнє середовище залишалося людиноцентричним, безпечним та інноваційним.

Список використаних джерел

1. Baidoo-Annu D., Ansah O. W. Education in the era of Generative Artificial Intelligence (AI). Journal of AI. 2023. Vol. 7, No. 1. P. 52–62.

2. Cotton D. R., Cotton P. A., Shipway J. R. Chatting and cheating: Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. Innovations in Education and Teaching International. 2023. Vol. 61, No. 2. P. 228–239.

3. EDUCAUSE. Horizon Report: Teaching and Learning Edition. Boulder, CO : EDUCAUSE, 2024.

4. Holmes W., Tuomi I. State of the art and practice in AI in education. European Journal of Education. 2022. Vol. 57, No. 4. P. 542–570.

5. ChatGPT for good? On the potential and limitations of LLMs in education / E. Kasneci et al. Learning and Individual Differences. 2023. Vol. 103. Art. 102274.

6. Intelligence Unleashed: An argument for AI in Education / R. Luckin et al. London : Pearson, 2016.

7. OECD. TALIS 2018 Results (Volume I). Paris : OECD Publishing, 2019.

8. UNESCO. Guidance for generative AI in education and research. Paris : UNESCO Publishing, 2023.